

ŠKRATA

Zabavno-zbadljiv in šaljiv list.

Št. 8.

V Ljubljani, 25. aprila 1883.

Tečaj I.

V prvi dan majnika.

Pride majnik, pride,
Drevje zeleni.
Tamkaj nad ledino
Tiček gostoli.

In gospoda jara
Pride spet na dan,
Gomazé na Rožnik
Skozi gozd in plan.

Tam po drevoredu
Šeta se meščan,
Gospici dvorani
Pa gospod neslan.

Vse žgoli in peva
Kukov'ca in čuk.
Vsaka mlada deva
Hoče nov klobuk.

Toplo solnce sije
Vabi kal iz tal
Mladi pa martinček
Bo na solnci spal.

Nov klobuk in krilo
Svileno, drago,
Oj ti draga pomlad
Da bi te ne b'lo'

Pravičen spectabilis.

Povest iz ogrsko-hrvatske zgodovine.

Živel je svoje dni žid imenom Jacques Schmul, pa ne na Dunaji, ampak pod krono sv. Štefana, in ta žid je imel hudoben jezik in še več drugih slabih lastnostij katere so ga bil zaplele jedenkrat mej paragrafe kazenskega zakona.

V tistem času se še pri sodnijah pod ogersko krono ni tako natanko gledalo na ustanovo zakonsko in na paragrafe, ampak kar po domače so merili pravico ogersko-hrvatsko oberin vicespectabilisi.

Tisti spectabilis, ki je imel jurisdikcijo nad hudobnim Jacquesom bi bil rad zvedel, katera kazen se najbuje prime takega židova hudobnega, kakor je bil Jacques Schmul, pa zato je izrekel takole obsodbo: Jacques Schmul je kriv, ker je svojega krščanskega bližnjega z grdim svojim jezikom opravljal in sodi se, no tako, da si more izbrati kazen sam, in sicer: ali bode zaprt 20 dnij, ali jih dobi 25, ali bode plačal sto goldinarjev globe.

„Katera bi le bila najpraktičnejša kazen?“ je premišljeval Jaqes Schmul en čas, potem je pa odločil, da bode odsedel 20 dnij. Spectabilis precej utakne Schmula v ječo in ga pusti notri stradati. Prejde 10 dnij a Jacquesu že mučno prihaja: začne premišljevati, ne bi li boljše bilo in praktičnejše, če bi jih prevzel 25 najedenkrat ter bi se rešil tem načinom grde kajhe. Četirnajsti dan se prijavi svojemu spectabilisu in ga prosi, naj mu jih le da odmeriti 25, pa samo lehkih, ne teških.

Spectabilis je precej privolil, poklical svojega pandura in rekel je panduru, naj jih odmeri 25 poštenih Jacquesu Schmulu. Pandur, ki je bil že priučen svojemu poslu, je bil precej k redu sè svojo leskovačo. — Ko je pandur započel službeni svoj posel,

je Schmul strašansko kričal „ach waj“ in „Gott über die Welt“, ali mu kričanje ni nič pomagalo, pandur je bil vesten človek in pa znal je mahati sè svojim instrumentom. Do deset je šlo, do petnajst je tudi bilo prišlo, več pa jih Schmul ni mogel prenesti pri najboljše volji, ampak prosil je za mali moratorium, potem je pa rekel, da jih ima dosti ter da rajši plača sto goldinarjev globe.

Spectabilis je bil dobrega in mehkega srca, pa je precej uslišal ponižno prošnjo Schmulovo, kateri je radostno naštel sto goldinarjev in še vesel je bil, da ima tako dobrega in tako pravičnega spectabilisa nad seboj. Spectabilis.

Gosp. dr. pl. Schrey

šel je lansko leto po opravkih na deželo. Mila ali nemila osoda nanesla je, da mu je prenočiti oziroma ustaviti se v narodnej, vseskozi slovenske hiši. Domača govorica donela je po prostorih, na mizah ležali so slovenski časopisi in v sobi, v katerej bi mu bilo prenočiti visi — o groza — na steni nad posteljo velika slika pokojnega dra. Bleiweisa v pozlačenem okviru. Globoko zamišljen obstoji dr. Schrey pred sliko, gleda jo na videz jako pazno, naposled pa se obrne k hišnej gospodinji in reče nekako blaziranim glasom: „Wirklich, ein schöner Rahmen! Wenn auch das Bild hin wird, kann man doch den Rahmen wieder verwenden!“ A hišna gospa mu je hitro in dobro odvrnila: „Dokler sem jaz gospodinja tej hiši, se kaj tacega ne bode zgodilo!“

Ne bil bi priobčil te dogodbe, ko bi ne bil doživel, da se gori navedeni izrek, tako ad verbum spolnjuje pri gosp. pl. Schreyu, — da se njegove lastne besede obračajo vanj, liki „Partherpfeil“.

Da, „konterfé“ gosp. dra. Schreya izginil je iz rotovške dvorane, katere lepi okvir se še dalje porablja. Lep je tudi okvir redutne dvorane, a skoro bode brez Schreyeve slike; ugodna je tudi pozicija v deželnem odboru, a prišel bode dan — in ni več daleč, — ko pride tudi v ta okvir nova slika, a Schrey-eva ne. In tedaj ostane samo še predsednik konstitucionalnega društva s 26 poslušalci, to pa je toliko, kakor bi rekel „Generalstabschef der Republik San Marino“.

V kavarni.

Petrič (čitajoč „Škrata“ obrne se k sosedu rekoč): „Ti, to je pa že preveč. Zmiraj le o „Ljudske stranki“, o našem Joži, o Wurstu in Suhoblodniku. To je že dolgočasno!“

Pavlič: „Le počakaj, če tebe v delo vzame, ti bode „Škrat“ še preveč zanimljiv!“

Potrtega srca javljamo, da je naša iskreno ljubljena

„Ljudska stranka“

po kratkej a mučnej božjastnej bolezi storila žalosten konec.

Gospodom, ki so se udeležili tužnega sprevoda rečemo na tem mestu: „Bog lonaj pogrebeci!“

V Ljubljani 19. aprila 1883.

Ostali žalujoči.

Pokojna ni obetala dolzega življenja, prišla je že kot pokvéka na svet. Organi bili so nepravilno razviti, vsled tega vršilo se je prebavljenje neredno in kri se niti pretakati ni mogla. Zdravniki, katerih bilo je več poklicanih bili so raznega mnenja, kar je ob sebi umevno pri takej spaki. Jedni so rekli, da bode poginila za sušico, zaradi pomanjkanja dovoljne hrane, drugi zopet, da so jej bili vodenični govori tako zelo škodljivi, tretji pa so trdili, da so jej neke stare fraze obtičale v grlu, katerih ni spraviti ni naprej, ni nazaj. Konečni „parere“ pa je bil, da mora iti pod nič vsled splošnega oslabljenja. In uganili so, poginila je brez vsega hrupa in truša, niti „Entreprise de pompes funebres“ niso najeli, ampak odpravili so jo, kakor kakęga trdovratnega samomorilca. To je žalostni konec tega mladega bitja!

Vsled te britke izgube potlačenim roditeljem bodi izraženo naše iskreno sožaljenje, tembolj, ker jim preti še druga izguba, ker je tudi njih drugi nestvor, znan pod imenom „Ljudski glas“ jako nevarno obolel na kurjih očesih v glavi in se je bati najhujšega.

Javno vprašanje.

Kaj mislite, ljudje božji, je li že napočil tisti čas, da se bode marsikdo, ki je bil nekđaj strasten nemškutar, silil k narodnej mizi?

„Seid klug wie die Schlangen,
Und einfältig wie die Tauben!“

Stari gardist.

Najhujša smrt.

V nekej krčmi shajalo se je navadno vsak večer več prijatelj ter se pri dobrem pivu in poštenem čvičku zabavalo prav prijazno in prostodušno, kaj bi tudi ne, saj so mladost, brezskrbnost in občevanje v prijateljskem krogu vrstnikov najboljši pogoji mladostno-vzkipelej zabavi. Ko je nekega večera jeden izmej družbe med drugim pripovedoval že staremu Meidinger-ju znano smešnico, da je neka tercijalca hoteč svojemu življenju storiti konec, nasula v precejšnjo skledo nekoliko smodnika, žrebļjev in razsekanega svinca ter potem vsedla se na pogubonosno tvarino ter jo zanetila s prižgano gobo, a da pri tem razen strahu in razmernega smodu ni trpela nikake škode — razvezali so se jeziki in vsak skušal je prekositi svojega prednika v pripovedovanji čudnih, resničnih in izmišljenih načinov smrti.

A poslušajmo debato o tej zadevi.

Prvi: Najhujši način smrti je gotovo japonski hara-kiri, ko si mora človek sam preparati trebuh in gledati, kako se je kemično prekrojil zajutrek.

Drugi: Kaj to? Ko smo imeli boj z Danci ter znano bitko na morji, priletela je sovražna krogļja, ter jednemu naših vojakov odtrgala obe nogi. Nesrečneža utaknili so v posodo s slano vodo, da bi ustavili krvotok. A sol prouzročevala mu je

tolike bolesti, da se je, akoravno je bil brez nog, pognal kakor riba kvišku in v par trenutkih izdahnul dušo.

Tretji: Jaz bi pa mislil, da ne more biti hujšega, nego če človeka privežejo k štirim konjem in slednje potem razženó, da ga raztrgajo.

Četerti: Jaz pa sem bil priča požara. Na stotine bilo je ljudi navzočnih, a pred našimi očmi spekel se je v lastnej hiši premožen posestnik, ker zaradi silne vročine nihče ni mogel blizu, on pa zaradi železnih križev v oknih ni mogel vun. Povem vam, še zdaj me preletava mraz, ko se spominam tega groznega prizora.

Peti: Če komu krokodil ali pa morski volk odščipne nogo i. t. d., tudi ne more biti posebno razkošno.

Šesti: Ali pa če se mora človek uleči na trebuh, da ga potem elefanti pomandrajó.

Sedmi: Kaj pa, ako je človek živ zakopan, he? Že sama misel na to, vznemirja še tako pogumnega človeka.

Osmi: Kaj pa k temu rečete, ko bi bil kdo obsojen, da mora hoditi s krčme v krčmo, v vsakej pa popiti četrť litra vina. dokler je preč?

Deveti: Grozno, zares grozno in tak mrtvec imel bi posebno krčevito skremžen obraz. A vse to je šala, prosta šala! Pomislite, ko bi moral kdo prebrati vse govore dr. Schreya, katere je zagrešil kdaj v konstitucionalnem društvu, z nalogo, da mora najti v njih vsaj mrvico zdrave logike, bi li ne bila to najgroznejša smrt?

Vsi: Uh! uh! To bilo bi strašno, nečuvono! Bog nas varuj kaj tacega!

Pogovori

soseda Brezovičarja in Bizovičarja.

Brezovičar: Ali ti veš, kaj bi nam Slovencem še bilo treba?

Bizovičar: Vem, mnogo še. Na primer: „Ravnopravnosti v šolah in uradih, „Narodnega doma“, dolenjske železnice, blagostanja in kaj vem še vse.

Brezovičar: Da, to res še ni vse. Še kaj bi nam močno trebalo.

Bizovičar: Nu, povej, kaj še posebnega?

Brezovičar: No, moža, ki bi nam preskrbel novo izdajo našega Preširna, kajti povem ti, vsekdar me je v srec sram, kadar dojde tujec ali domačin hoteč kupiti Preširnovoe poezije, a ne vem, ni kod ni kam.

* * *

Brezovičar: Si li že čital, kaj pišejo nemškutarji o ljubljanskih volitvah?

Bizovičar: Čital sem, čital. Veš kaj poudarjajo, da v dveh razredih nismo imeli absolutne večine. Saj to ni nič hudega.

Brezovičar: Seveda ne. Veš meni se ravno tako zdi kakor tisti kmetski fant, ki je, ko so mu drugi fantje pripovedovali, kako se se na nekem žeganji — pri katerem pa on ni bil — izvrstno imeli, ter pili in peli, nevoljen rekel: „Lehko, da ste se dobro imeli, pa tako tepeni niste bili, kakor jaz!“

* * *

Brezovičar: Si li že čul, kako je rekel dr. pl. Schrey o nas, da smo mi inferiorni politiki.

Bizovičar: Ne. Sicer pa ne znam latinski, tedaj tudi ne vem, kaj znači beseda „inferior“.

Brezovičar: Beseda „inferior“ pomeni toliko, kakor bi rekel, vajenec je manj, nego mojster, kramar manj, nego igravec, dr. Schrey manj, nego katerikoli družih odvetnikov.

Bizovičar: Aha, Dr. Schrey hotel je reči, da kakor se po mnenji nekaterih človek šó le pri baronu začena, isto tako tudi politik stoprav pri dru. plemenitem Schreyu. Škodno, da ni baron, izrazil bi se bil še bolj razumljivo.

Bizovičar: Mari res misliš, da je dr. Schrey tako grozovit politik?

Bizovičar: Kaj še! Nedavno bil je tisti dr. Klančnik, iz Celja tukaj v Ljubljani in ta je rekel . . .

Brezovičar: No, no, kaj . . . ?

Bizovičar: No, rekel je, da so vsi ljubljanski nemškutarji prave lenobe, da nič ne storé, da se z nemškutarji v Celji niti meriti ne morejo.

Brezovičar: Tedaj je dr. pl. Schrey tudi „inferiorer Politiker“?

Bizovičar: Da, da, in kar je najlepše, celo dru. Klančniku nasproti, ki tudi ni smodnika iznašel.

„Čudniht, sehr čudniht!“

Bilo je za časa mestnih volitev in jaz bil sem nasproti štacuni g. nožarja Hofmana. Nehotoma začel sem ga opazovati, kajti mož je bil v omenjeni dan jako razburjen in z nekim papirjem v roci prišel zdaj k durim, držal neki listič pred se in z dopadenjem zrl nanj, potem pa zopet izgubil se v ozadje, od koder je po nekoliko tacih poskusih naposled prikazal se s črno obrobljenim listom, kateri je z buciko nataknil v okno svoje prodajalnice. Radoveden, kaj je idealno nadahnjeni mož izlegel, grem preko ulice in čitam:

„Wisst! Ihr nicht wieder gewählten.
Christum hat man Blumen gestreut
Ach, feig Ihm dann verlassen.
So ging es einst, so gehts noch heut
Muth liegt nicht auf den Strassen.“

N. Hoffmann.

Dobro, si mislim „Wer sein Haus baut auf der Strassen, — Muss die Leute reden lassen,“ tedaj hočem gosp. Hoffmannu tudi jaz povedati svoje mnenje. Čujte tedaj! Omenjene vrstice so jako slabe. Kdo so tisti, ki niso zopet izvoljeni in zakaj neso? Ker niti kandidirali niso, še manj pa sami volili. Je-li za volitev v mestni zbor treba tacega grozovitega poguma, in zakaj ni vsaj pesnik Hoffmann sam šel volit? Kdo je zopet ne izvoljene „feig“ zapustil? Ali ni g. Hoffmann sam morda mej njimi? Zares, črni rob bil je prav umesten okolu navedene kitice, ki je v istini „čudniht, sehr čudniht“.

Častnik in general.

V zalem trgu M. ima gosp. H. krčmo, ki je na prav dobrem glasu. Iz tega uzroka, ker je vrhu tega hišno poslopje izmej boljših in ker je H. kot bivši vojak mnogo sveta videl in ve zlasti dobro obnašati se z vojaškimi dostojanstveniki, je od nekdaž že običajno, da slednji vsi pri njem prenočujejo, v kateri namen priredjena je posebno lična soba. In res bili so v njej že stotniki in tudi više glave in nikdar ni bilo nobene pritožbe. Pripeti se pa, da dojde v M. tudi mlad častnik. Ko se mu odkaže dotična soba, prileti h kratki k hišnemu gospodarju, češ, da je soba pretamna, premalo elegantna i. t. d. H. ugovarja, da je ta soba baš za gg. vojaškega stanu, da druge nema i. t. d. A mladi častnik ne da se pomiriti ter, uvidevši, da je vse njegovo protivenje brezuspešno, reče pikro hišnemu gospodarju: „Vi menda ne veste, kdo sem jaz? Jaz sem častnik . . .!“
„Dobro, dobro, pravi H., jaz pa sem v svoji hiši general!“

Čemu se čudite?

Res ne vem, zakaj se spodtikate nad govorom gosp. dr. Schrey-a v konstitucionalnem društvu in zakaj mu v zlo štejete, da je rekel „Wir Krainer!“

Saj je celo sluga prvega denarnega zavoda v deželi te dni v krčmi rekel: „Wir haben voriges Jahr 280.000 Gulden gewonnen.“

In če je to pri slugi naravno, zakaj bi se čudili dru. pl. Schrey-u in mu zavidali to nedolžno veselje?

Ein inferiorer Politiker.

Nova postava.

Ko bi nam vsega družega primanjkovalo, postav vsaj imamo dosti v Avstriji, kajti toliko jih je, da človek vseh pri najboljšej volji ne pozna, še po imenu ne. Da si se že dolgo in kakor mislim, vspešno pečam z juridičnimi študijami, sem bil vender osupnen, ko čitam zadnjič v „Slov. Narodu“ kako se profesor „Nucam“ sklicuje na §. 19 „tiskarskega zakona.“

Ker tega zakona nikjer ni in tudi nobeden naših poslancev ne ve, da bi se bil kje in kdaj vzprijel „tiskarski zakon“,

mi ni šlo h kratki v glavo, zakaj se je gosp. urednik „Naroda“ tega „tiskarskega zakona“ §. 19. tako zelo prestrašil, da je vzprijel omenjeni zagovor. Še le ko sem prečital vse, uvidel sem, da ga je vodila najbrže skrajna hudomušnost, ker se je gosp. „Nucam“ sam ujel v past ter se sam bolj osmešil, nego bi bil to kdaj zamogel „Škrat“.

Zahvala.

Sedaj, ko so končane mestne volitve ljubljanske in imamo narodni zastop, čutimo v sebi preprijetno dolžnost, javno zahvalo izreči vsej prejšnji nemčurske večini v mestnem zboru v občé in vsakemu njenemu p. n. članu še posebe, za vse njihovo sodelovanje za njihov sotrud, za vsako resolucijo, za vsak protest, za vsak predlog prihajajoč z njihove strani, s katerim so hoteč znositi se nad narodno stranko, neprostočno v dostikrat nevedoma sodelovali pri našem in pri drugih slovenskih listih.

Da pa ta zahvala ne ostane samo v besedah, temveč postane dejanska, imenujemo vse člane nekdanje nemčurske večine svojimi častnimi sodelavci in to tako, da jim niti treba plačati vpisnine. Vsled tega jim je tudi dovoljeno, izbrati si, na katere strani hočejo priobčevati v bodoče svoje doneske.

V Ljubljani na sv. Jurija dan 1883.

Uredništvo „Škrata“.

Brez kratic pisano spričevalo, kojega je, sprejevši št. 93. Slovenskega Naroda, izdelaval Škrat ustmenim zahtevom razžaljenih poslovenivših se sodnijskih praktikantov in notarijskih kandidatov v svojem imenu svojemu izpitavatelju. Tega pa je učivši se na Nemških gimnazijah dve uri izdelal in po teh dveh urah izdelavavši ga, je nekoliko besed pobrisal ne oslanjajoč se na slovnico, ki se dobavlja v Gradcu „firma Nucam & Comp., vulgo: Zeugnisfabrik“. Spričevalo v obliki protesta pa glasi:

Odločno Vam zavrnujemo schütterhaftes Wissen!! —

Dr. Perfectiv } assessores.
Dr. Imperfectiv } Dr. Participovič,
praeses.

Umeteljniška razstava.

Slavni Gabrijel Maks, slikar senzacijskih prizorov, razstavil bode na letošnji deželni razstavi v Ljubljani naslednjo, iz povestnice kranjskih „Luterancev“ zajeto sliko:

„Goričkovo desno uho, pribito na vežnih vratih na Malem Gradu.“

Osobe, katerim je bilo dano videti ta najnoveljši umotvor so polni hvale, a vender so nekateri izražali misel, bi li ne bilo prikladneje, da se je Goričku odrezal in potem pribil nos, ki je v to svrhu že zbog tega bolj pripraven, ker ima po naravi že dve luknji.

(O poslancu Suess-u) čitati je po novinah: Redner bezeichnet die Deutsch-Liberalen als die österreichischen Irrländer. Videti je, da bi jih bil moral bolje imenovati „die österreichischen Irrländer“, letajo pač za neko svobodo, ki pa svoboda ni, prav kakor večje (Irriichter). Drd. Bodeča neža.

(Učitelj latinščine) razlagal je v šoli pri pomožnem glagolu „sum, esse“ časovne stopinje „preteklost, sedajnost in prihodnost“ — a koj za tem v istej uri pride na vrsto stavek latinski: „Nescio, quid futurum sit“ — katerega nek učenec gladko tako prestavi: „Jaz ne vem, kaj je futurum (prihodnost)“.

Simplovič.

(Učitelj), hoteč otrokom razlagati, kaj je huda vest, vpraša: „Kaj je to, če človek ne najde miru in se v postelji sem ter tja premetava?“

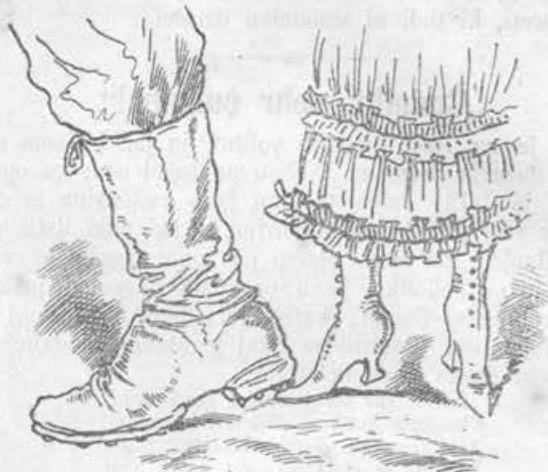
Otroci ugibajo in ugibajo, naposled začuje se glasek: „Bolha!“

(Mala Olga) doživela je stoprav šest spomladi. Stariši obožavali so jo, a vender opaževala je z veliko nevoljo, kako so dojnico (bajo) njenega mnogo mlajšega brateca tako rekoč nosili na rokah in jo pitali z raznimi sladčicami, ter izpolnjevali vsakršno željo. Vzbudila se je zavist v mladem srci in po primernem preudarku ustopi se pred mamo z resnobnim vprašanjem: „Mamica, ali je težko postati dojnica?“

Za slovenske pravnike.

Kradež v gozdu.
(§ 174 kazenskega zakona.)

Prestopek zanemarjenja dolžne pozornosti.
(§ 28 tiskovnega zakona.)

Duplika in replika.
(§ 9 in 10 sodnega reda.)

§ 938 obč. drž. zakonika.
„Pogodba, po kateri se komu kaka reč zastoj prepušča, se imenuje daritev.“

Uboj vsled nujne samoobrambe.

Razprava o menjicah.

Izhaja 10. in 25. dan vsacega meseca. Cena za vse leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 50 kr., za četrt leta 80 kr.
Posamične številke po 15 krajc., pri opravištvu v „Narodni Tiskarni“, kateremu naj se pošiljajo naročnine, reklamacije in inserati.
Slednji računijo se po dogovoru.